

Ломакіна Л.В.

Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут” імені Ігоря Сікорського, Україна

Комунікативно-орієнтований компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови

Під егідою Ради Європи, у руслі комунікативно-орієнтованого навчання іноземних мов, були виконані лінгво-дидактичні описи європейських мов. Впровадження у практику навчання іноземних мов комунікативно-орієнтованого підходу зроблено з метою збереження і збагачення мовної та культурної спадщини різних народів, для інтенсивного обміну технічною і науковою інформацією, досягненнями в галузі культури, ідеями, робочою силою, для підвищення мобільності людей [1]. Ключовим принципом цього підходу є орієнтація на оволодіння мовою як засобом спілкування в реальних життєвих ситуаціях.

Освітні стандарти нового покоління засновані на компетентнісному підході і орієнтують студентів на оволодіння знаннями, необхідними для успішного досягнення цілей в реальних життєвих умовах. Без здатності ставити перед собою значущі цілі, ризикувати, гнучко, творчо підходити до вирішення проблеми і отримувати результат, будь-яке навчання втрачає життєвий сенс, а компетентність залишається лише декларованою на словах. Комунікативно-орієнтоване навчання іноземних мов на основі компетентнісного підходу передбачає розвиток знань, мовних умінь і навичок.

У компетенціях студентів можна виділити базовий і просунутий (творчий) рівні. Базові компетенції проявляються в оволодінні іноземною мовою, як предметом навчальної програми. На базовому рівні передбачається оволодіння мовою, як засобом спілкування. Творчий рівень означає, що володіння іноземною мовою передбачає продуктивну діяльність і дозволяє вирішувати практичну задачу, наприклад, знайти необхідну інформацію на іноземній мові в певній галузі знань. Творчий рівень компетенції іноземною

мовою носить міждисциплінарний характер і оцінюється за досягнутим результатом, а не тільки за правильністю граматичних конструкцій.

Про успішну реалізацію компетентнісного підходу можна судити по тому, наскільки студент зі своєю підготовкою з іноземної мови виявляється готовим витримати конкуренцію на ринку праці і зайняти гідне місце не тільки в своєму суспільстві, але і в міжнародному співтоваристві, мається на увазі академічна і професійна мобільність.

В умовах предметної освіти основи компетентності студентів закладаються через отримання необхідних для подальшої діяльності знань, оволодіння способами вирішення проблемно-пізнавальних завдань, досвідом ефективного прийняття рішень та досягненням значущих цілей через подолання перешкод. Запас знань, володіння способами вирішення проблем і досвід досягнення мети є необхідними складовими компетентності. Відсутність хоча б одного з цих компонентів робить компетентність дефектною.

Оволодіння іноземною мовою вимагає засвоєння запасу мовних та соціокультурних знань. Засвоєння мови також невіддільне від набуття досвіду поведінки в типових мовних ситуаціях. Рівень володіння мовою буде обмеженим без реального життєвого середовища з властивими йому розмаїттям мови, соціокультурними традиціями і уявленнями про норми поведінки.

Предметну компетенцію в мовній освіті можна представити таким чином: знання, проблемні завдання, діяльність.

Знання, що представлені декларативно і процесуально в уміннях, є традиційним компонентом цієї парадигми. Вирішення проблемних комунікативних завдань представляє собою компонент розвитку так званого «творчого і критичного мислення» в навчанні іноземної мови і інноваційну область предметного освіти.

Когнітивна психологія показує, що предметні знання формуються шляхом передачі інформації від викладача до студента, а також один від одного в ході спільної роботи. Досвід вирішення проблемних завдань є результатом активного навчання, коли навчальні досягнення стають результатом роздумів,

дискусій реального конструювання знань через формування відповідних умінь індивідуального і колективного мислення. Досягнення мети в діяльності забезпечується глибоким знанням, яке можливе лише в умовах занурення в реальну життєву атмосферу. Цей процес складається з наступних етапів: знання; передача знань; вирішення проблем; активне навчання; діяльність; глибоке пізнання.

Розвиток предметної компетентності у викладанні іноземних мов традиційно пов'язується з декларованими і процесуальними знаннями, тобто з відтворенням завченого матеріалу і спілкуванням в запропонованих ситуативних обставинах. Це є частиною традиційної культури викладання іноземних мов. Для розвитку знань і умінь студентів, що вивчають іноземну мову, важливу частину матеріалу складають тексти, правила, і приклади.

Студенти ефективніше опановують способи вирішення проблемно-ситуативних завдань за допомогою завдань інтерактивного комунікативного характеру, що стимулюють мовне мислення і взаємодію учасників. Дані завдання використовуються як засоби комунікативно-орієнтованого навчання іноземної мови, наприклад, завдання в формі комунікативних ділових ігор і «круглих столів», що імітують реальне ділове спілкування, створюють інформаційну нерівність між учасниками.

Діяльнісний компонент розвивається в умовах самостійності, постановки цілі і планування поетапних кроків, подолання перешкод і досягнення поставленої мети через взаємодію з партнерами. У навчальних умовах найбільше відповідають вирішенню даної задачі завдання проектного характеру, включаючи індивідуальні, групові, а також міжнародні проекти з використанням інтернет-технологій. Проектні завдання містять всі компоненти продуктивної комунікативної діяльності, включаючи вихідну проблему, постановку цілі, планування досягнення результату, реалізацію плану, отримання кінцевого продукту і оцінку досягнутого.

Розвиток діяльнісного компонента предметної компетентності з іноземної мови може успішно вирішуватися в умовах навчання ділового спілкування

іноземною мовою. Навчання ділового спілкування, з'єднує мовну програму з технічними і спеціальними науками, закладає основи успішної продуктивної комунікативної діяльності студентів, професійного діалогу із зарубіжними партнерами, відкриває доступ до світових інформаційних ресурсів.

Ефективна організація комунікативної діяльності включає здатність бачити проблему, планувати мету і шляхи досягнення бажаного результату [2]. Досягнення мети пов'язане зі здатністю приймати рішення, знаходити рішення до виникаючих проблем і долати перешкоди. Розвиток неможливий без рефлексії результатів відбору успішного досвіду і аналізу причин невдач. Розвиток особистості студентів також включає оволодіння необхідними моральними нормами, зростання власного особистісного потенціалу, розвиток умінь соціальної взаємодії з партнерами в діловому спілкуванні.

Комунікативна компетенція передбачає знання іноземної мови та способів взаємодії в групі, володіння різними соціальними ролями.

Соціальна компетенція передбачає виконання ролі громадянина, розвиває вміння студентів аналізувати ситуацію на ринку праці, діяти відповідно до особистої та громадської вигоди, володіти етикою ділових і цивільних взаємин.

Використання рольових ігор для моделювання ситуацій ділового спілкування виступає як важливий засіб соціалізації студентів для розвитку соціальної та комунікативної компетенцій. Граючи ті чи інші соціальні ролі іноземною мовою, студенти вчаться «вживатися в роль», будувати свою ділову вербальну і невербальну поведінку.

Література

1. Key Competence for Life Long Learning. / A European Commission, 2005. – електрон.ресурс: <http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/basicframe.pdf>
2. Hymes, D. On Communicative Competence / D. Hymes. - Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 1971. – 210 p.